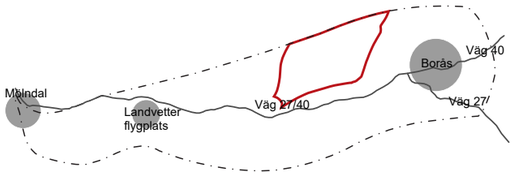

6.13 Skogs- och mosselandskap kring Gesebol

Karaktärsområdet är beläget nordost om Bollebygd och utgörs av ett varierande, mossrikt skogslandskap som ingår i kommunerna Borås Stad och Bollebygds kommun, se Figur 6.27. Skogs- och mosselandskap kring Gesebol avgränsas av dalgångar i söder och väster. Österut möter området karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås. Inom området finns sjön Gesebol som omges av en gles bostadsbebyggelse. Inom karaktärsområdet finns även mindre jordbruk. Inom området finns fiskevatten och vandringsleder, exempelvis Sjuhäradsleden.

Oregelbundna former och mossar

Området karaktäriseras av skogslandskap med många mossar och mindre sjöar. Mossarna utgörs främst av mossetorv vilket innebär att vegetationen på mossen får vatten endast via nederbörd. Mossetorven angränsar ofta till mindre områden av kärrtorv. Mossarnas oregelbundna former möter ofta tät barrskog. Även jordbruksmarker och vattendrag karaktäriseras av oregelbundna former och flikighet.

Flera våtmarker här är ovanligt stora och lindrigt påverkade av skogsbruket, vilket stärker sambanden för känsligt växt- och djurliv. Kring Pålsbo finns ett variationsrikt myr- och skogslandskap som visat sig mycket gynnsamt för skogsfågel. Även norr om Hultafors finns skyddsvärda myrmarker. Hävdade marker likt strandängar utgör värdefulla biotoper och är känsliga för igenväxning. I övrigt dominerar produktionsbarrskog landskapet och runt öppna marker växer blandskog. Urbergen med morän ger relativt näringsfattiga växtplatser.

Böljande landskap och slingrande vägar

Sprickdalarna sträcker sig främst i nordostlig till sydvästlig riktning men dominerar inte upplevelsen av landskapet. Detta område upplevs flackt och böljande i sin karaktär och längs de öppna markerna och sjöarna finns längre siktlinjer. Landsvägar och mindre vägar slingrar sig fram i landskapet.

Bebyggelsestruktur vid sjöar

Vid sjöarna ökar förekomsten av bebyggelse. Bebyggelsen i detta område är ofta knutet söderut till närliggande tätorter såsom Bollebygd, Olsfors och Sandared. Inom området finns relativt många lösfynd daterade till stenåldern vid sjöarna, en mängd torplämningar och kolningslämningar.

Hällered testbanor

I norra delen av karaktärsområdet, norr om Hemsjön, är en testanläggning för fordon belägen. Området är inhägnat och verksamheten tillför buller i närliggande landskap.

Figur 6.26 Foto österut över skogs- och mosselandskap kring Gesebol. Mitt i bild syns Gesebols sjö och ner till vänster i bild syns Abborsjön. (Foto: Per Pixel, 2020)

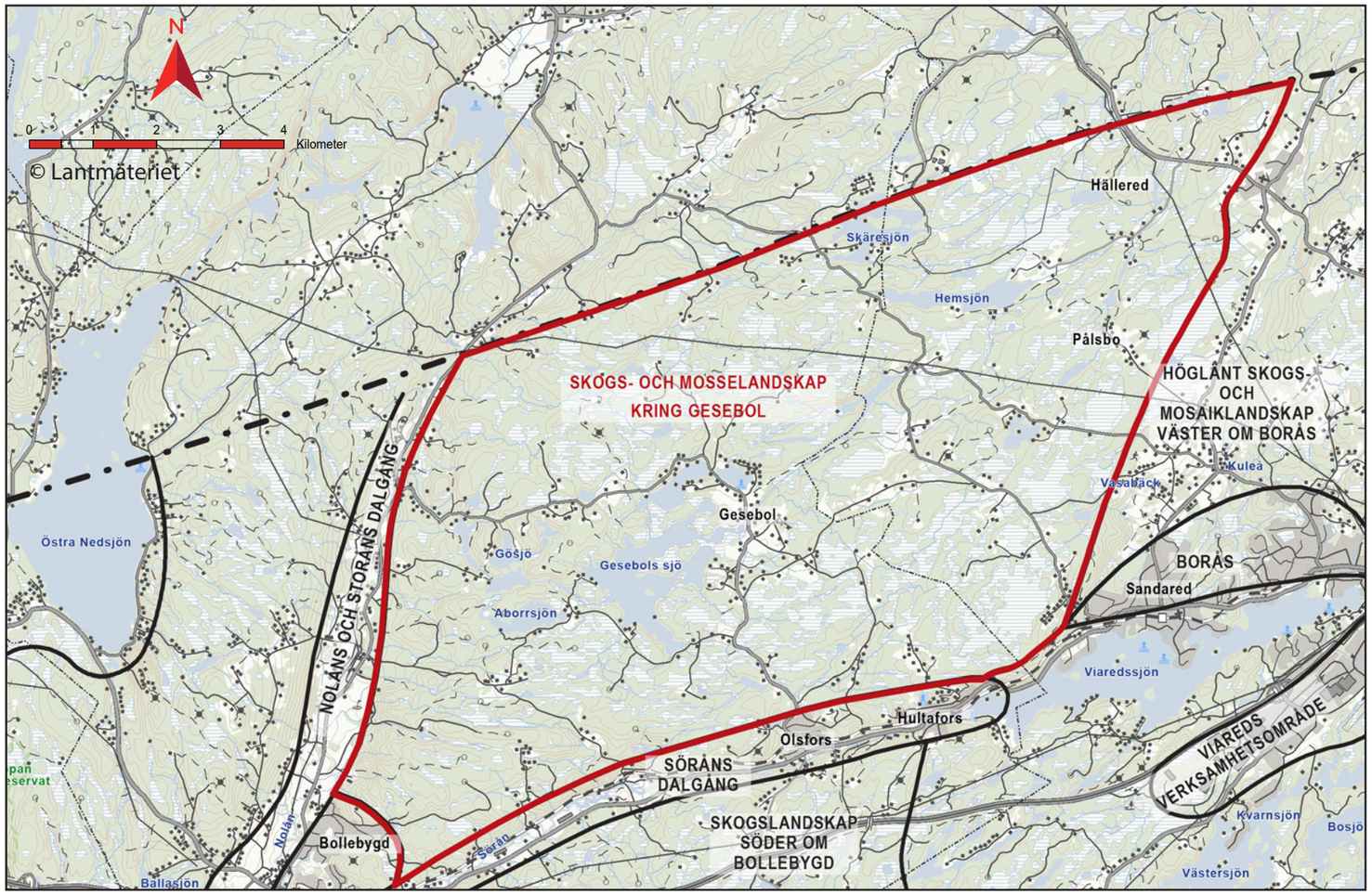

Figur 6.27 Karta över karaktärsområdet Skogs-och mosselandskap kring Gesebol. Karaktärsområdet Skogs- och mosselandskap kring Gesebol visas innanför röd linje.

POTENTIAL

I områden där skogsbruket påverkat landskapet mycket kan det finnas potential att **restaurera tidigare kraftigt utdikade våtmarker** nära ny järnväg.

KÄNSLIGHET

Friluftsområdena, som idag är relativt tysta längs exempelvis Sjuhäradsleden, är känsliga för buller. Ljudmiljön på tidigare relativt ostörda platser är känslig för tillkommande ljud.

Bebyggelsen i områden som idag är relativt tysta, är känslig för tillkommande störningar av buller och vibrationer.

Myrmarkerna är känsliga för hydrologisk påverkan och har samtidigt en viktig funktion för att fördröja och utjämna avrinningen till sjöar och vattendrag.

Norr om **Hultafors** finns orörda och skyddsvärda myrar. Fysiska ingrepp kan medföra störning av känsliga arter samt förluster eller fragmentering av livsmiljöer.

Buller från nya källor kan störa levnadsförutsättningar för **skogs- och sjöfågel**.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Mellan **Gesebol och Olsfors** finns ett socialt samband där invånare i Gesebol vänder sig till Olsfors för samhällsservice, dock med begränsat utbud, vilket gör området känsligt för barriäreffekter.

Den nya järnvägen kan komma att skära av **Sjuhäradsleden** som går i nordsydlig riktning mellan Gesebol och Olsfors.

6.14 Bollebygd tätort

Karaktärsområdet är beläget i Bollebygds kommun vid Nolåns och Söråns dalgång, se Figur 6.29. Tätorten har en järnvägsstation och söder om orten passerar väg 27/40. Villaområden och verksamhetsområden finns i området. Verksamheterna utgör arbetstillfällen för både Bollebygds invånare och dess inpendlare. Bollebygds läge vid väg 27/40 och Kust till kustbanan gör orten attraktiv för både in- och utpendling.

Norr om tätorten finns rekreationsområden. Öster om Bollebygd finns ett stort skogslandskap och väster ut möter samhället dalgångarnas jordbruksmarker. Väster om tätorten finns också Bollebygds kyrka som har ett stort symbolvärde för orten. Även slalombacken Bollekollen, strax söder om tätorten är viktig för ortens identitet och utgör tillsammans med grönområdet Rinna ett populärt rekreationsområde för orten och dess omland. Slalombacken används för cykelaktiviteter under sommarhalvåret.

Bebyggelsestruktur

Bollebygds centrum är beläget kring torget och stationsbyggnaden. Järnvägen utgör både en viktig knutpunkt och en barriär genom tätorten. I samma sträckning som Nolåns dalgång sträcker sig en landsväg, Töllsjövägen, i nordostlig till sydvästlig riktning. Denna väg avgränsar karaktärsområdet i väster mot Nolåns dalgång. Från vägen sträcker sig en struktur av vägar öster ut som i sin tur möter villagator. I söder finns bebyggelsen främst norr om järnvägen och endast ett fåtal villagator finns söder om järnvägen.

Jorden och det böljande landskapet

Karaktärsområdet är en tätort i Nolåns dalgång och har därmed liknande fysiska förutsättningar som finns i karaktärsområdet Nolåns och Storåns dalgång. Bollebygd låg under högsta kustlinjen efter inlandsisens avsmältning och postglacial finsand dominerar. Detta material avsattes i landskapet efter inlandsisens avsmältning och vågor från innanhavet svallade ur det finkorniga sedimentet från moränen. I dalgången finns även lera som avsattes när isen smälte. Denna glaciala lera har en god vattenhållande förmåga och från mineralerna finns näringstillgång för växter. Detta har sedan länge gett människor goda odlingsmöjligheter och marken brukades tidigare som jordbruksmark.

Landskapets böljande former ger flera utblickar över skogshöjderna på Nolåns dalgångs västra sida. I områdets östra del klättrar bebyggelsen upp på bergsryggen och även här finns på vissa ställen vidsträckt utsikt över dalgången. Andelen grönytor är hög, både på ytor som avgränsar villagator och vägar och i villaträdgårdar. Gräsmattor med planterade häckar och lövträd dominerar intrycket av Bollebygd.

POTENTIAL

Bollebygd gynnas indirekt av stationslägen i Borås och vid Landvetter flygplats och de **pendlingsmöjligheter** som den nya stambanan erbjuder. Från och till Bollebygd finns förutsättninar för goda kommunikationer både till Borås och till Landvetter flygplats.

Boråsregionen, vilken Bollebygd är en del av, stärks genom en ny station i Borås, vilket gynnar det **lokala näringslivet och arbetsmöjligheterna** för boende i Bollebygd.

KÄNSLIGHET

Bollebygd är påverkat av befintliga barriärer såsom väg 27/40 och Kust till kustbanan och är känsligt för **ytterligare barriärverkan** som kan komma att dela upp eller begränsa dess utbyggnadsmöjligheter och minska tillgängligheten till rekreationsområden.

Området är tätbebyggt vilket gör det känslig för tillkommande störningar i form av **buller, vibrationer och stomljud.**

Bollebygds identitet är starkt kopplat till dess omland i Nolåns och Storåns dalgång, som är känslig för påverkan som begränsar eller förändrar identiteten.

Norr om Bollebygd tätort finns **rekreationsområden och fritidsaktiviteter** som är känsliga för barriäreffekter. Många barn och ungdomar rör sig mellan tätorten och dessa målpunkter för fritidsaktiviteter.

Stationssamhället Bollebygd

Den struktur som Bollebygd har idag är ett resultat av att järnvägen byggdes. Samhällets centrum flyttades från området kring kyrkan till järnvägsstationen och där växte sedan samhället fram. Bollebygd är främst byggt på tidigare åkermark och på platsen finns en lång historia. Det finns fornlämningar i form av stensättningar och rösen. Övriga kulturhistoriska platser som berättar om platsens historia är tingshuset som byggdes under 1700-talets mitt och som idag används som möteslokal för kommunens verksamheter. Tingshuset flyttades till sin nuvarande plats år 2018. Söder om järnvägen finns galgbacken där dödsdömda brottslingar riskerade att hamna. Avrättningar genomfördes här fram till år 1802.

Figur 6.28 Vy västerut över Bollebygd. Kust till kustbanan går genom tätorten.Till vänster, uppåt i bild, syns väg 27/40. (Foto: Per Pixel, 2020)

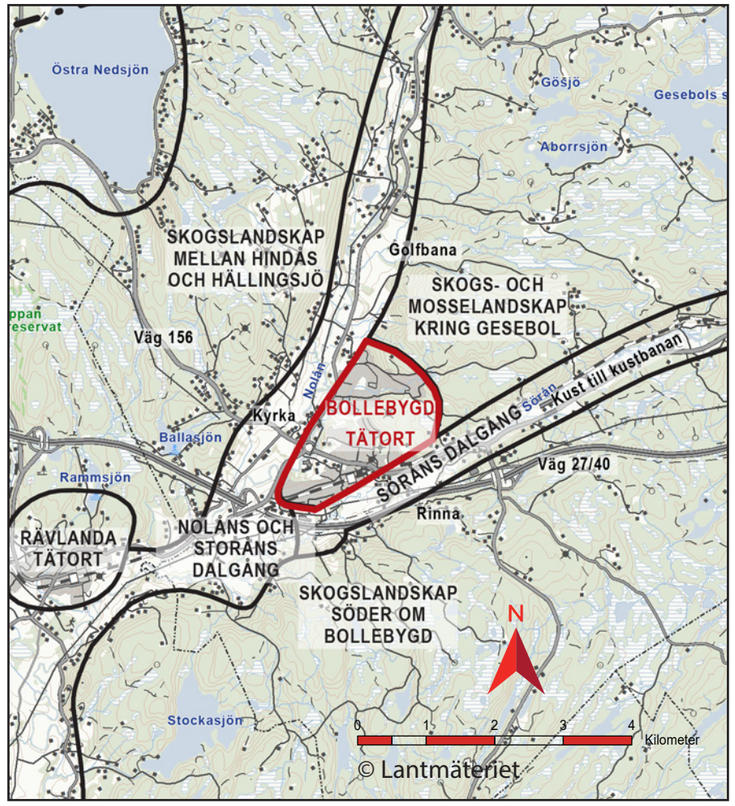

Figur 6.29 Karta över karaktärsområdet Bollebygd tätort.Karaktärsområdet Bollebygd tätort visas innanför röd linje.

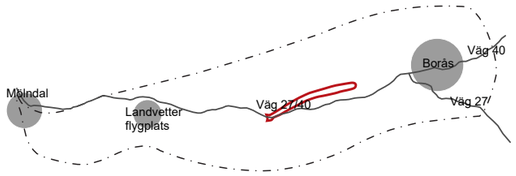

6.15 Söråns dalgång

Karaktärsområdet utgörs av en sprickdal som sträcker sig i östvästlig riktning i Bollebygds kommun, se Figur 6.31. I väst ansluter den sig till Nolåns och Storåns dalgång. Österut ansluter området till Viaredsjön i karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås. Dalgången kantas delvis av industrier och småhusområden. Norr om Sörån sträcker sig järnvägen längs med dalgången. Landsvägen går söder om ån i karaktärsområdets västra del och norr om i dess östra del. Söder ut i karaktärsområdet går väg 27/40 i östvästlig riktning.

Meandrande form och lövträd

Dalgången upplevs som sluten på grund av dess begränsade bredd (cirka 100–300 meter) samt omkringliggande skogshöjder. Den består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring. I områdets mitt blir landskapet flackare och dalen får en mer öppen karaktär. Karaktärsområdet särskiljer sig från angränsande dalgångar, eftersom Nolåns och Storåns dalgång är bredare och omges av jordbruksmark vilket ger en mer öppen karaktär jämfört med Sörån. Ån har ett meandrande förlopp och siktlinjer begränsas dels av vegetation och dels av de industrier som är lokaliserade i dalen.

Fuktängar och våtmarksarter

Isälvssedimentet som avsatts från forsar i inlandsisen sträcker sig genom dalen och ger näringsrik jordmån. Längs med ån finns även partier med kärrtorv som bildats när våtmarker långsamt vuxit igen. Detta resulterar i den lövskogsvegetation, med exempelvis klibbal som växer vid dalens fuktängar. Intressanta arter som sydlig gulärla, åkergroda, rödlånke och smörbollar finns vid fuktängarna. Vid Sörån är luftfuktigheten hög och vid de norrvända bergsbranterna skapas intressanta miljöer för lavar och mossor. Vid Råssa finns ett våtmarksområde med både grodor och våtmarksfåglar. På omkringliggande höjder av urberg med sandig morän är marken mer näringsfattig och barrskog dominerar.

Figur 6.30 Vy sydöst över Söråns dalgång. Uppe till vänster i bild syns Viaredssjön. Nere i dalgången syns Sörån. (Foto: Per Pixel, 2020)

Sörån

Sörån har fortfarande många partier med naturliga rinnsträckor med inslag av värdefulla strömvattenbiotoper. Detta ger tillsammans med busk- och trädbårder längs åarna goda förutsättningar för artrikedom. Flodpärlmussla, elritsa och öring förekommer i delar av åarna. De vandringsvägar för fisk som anlagts nedströms har skapat möjligheter för fisk att ta sig upp i Sörån för att leka. Åarna har använts som försörjning för flottning av timmer och för utvinning av energi till sågar.

Rinnaområdet och Olsfors

I västra delen av karaktärsområdet, strax söder om Bollebygd, finns Rinnaområdet som är ett tätortsnära rekreationsområde. Slalombacken Bollekollen är en viktig besöksmålpunkt för Bollebygds kommun och används även under sommarhalvåret för cykelaktiviteter.

Längre österut i dalgången finns mindre småindustrier och spridd bebyggelse. Mitt i dalgången finns den mindre tätorten Olsfors. I öster där dalgången vidgar sig mot Viaredsjön till Hultafors.

Stationsläge vid Kust till kustbanan

När järnvägen drogs genom området vid sekelskiftet växte orten Hultafors och invid stationen tillkom verksamheter som Hultafors sanatorium och tumstocksfabriken. Stationen är sedan år 1991 skyddad som byggnadsminne. Hultafors karaktäriseras av större villor och egnahemsbebyggelse. På en höjd i sluttning mot Sörån finns en äldre gård, Hultet, omgiven av lövdungar och betesmarker i ett mosaiklandskap.

KÄNSLIGHET

I dalgången finns **bebyggelse- och näringslivssamband** som är känsliga för att brytas av barriärer.

Kulturmiljön i Hultafors präglas av järnvägen och industrins utveckkling på orten. Området är känsligt för åtgärder som direkt påverkar bebyggelsen eller bryter samband mellan järnväg och bebyggelse.

Dalgången består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring och hög känslighet för grundvattenföroreningar. Ett flertal enskilda **grundvattentäkter** finns i dalgången som tar sitt vatten ur jordlager.

Åns strömbiotoper och närområden har förekomst av **flodpärlmussla** som är av betydelse för den biologiska mångfalden. Arten är känslig för förlust av livsmiljöer och försämrad vattenkvalitet. Arter knutna till våtmarker längs ån är känsliga för uttorkning.

Rinnaområdet strax söder om Bollebygds tätort som ett viktgt tätortsnära rekreationsområde är känsligt för intrång som kan leda till att besöksvärdena försvinner.

Slalombacken **Bollekollen** är en viktig besöksmålpunkt för Bollebygds kommun och används även under sommarhalvåret för cykelaktiviteter. Målpunkten är känslig för intrång då det kan medföra svårigheter att bevara den.

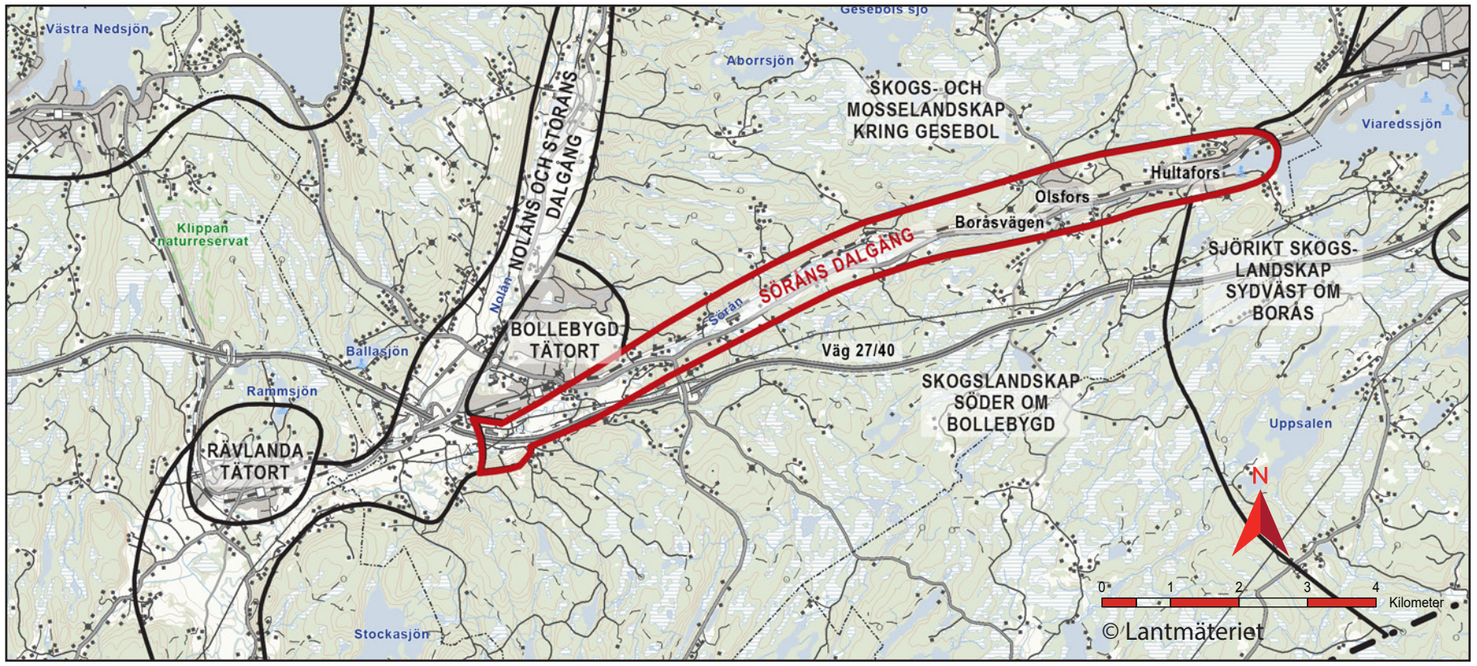

Figur 6.31 Karta över karaktärsområdet Söråns dalgång. Karaktärsområdet Söråns dalgång visas innanför röd linje.

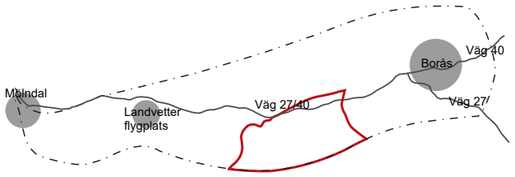

6.16 Skogslandskap söder om Bollebygd

Karaktärsområdet är beläget söder om Bollebygd, se Figur 6.33. Det gränsar mot Nolåns och Storåns dalgång i väst, Söråns dalgång i norr samt karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås i öst. Områdets landskapskaraktär liknar sjölandskapet i öst men med avsaknad av större sjösystem. Det är beläget inom kommunerna Borås stad, Härryda, Bollebygd och Marks kommuner. Området utgörs främst av produktionsskog samt mindre platser med kulturhistoriskt intressanta miljöer. Karaktärsområdet är glest befolkat och inrymmer ingen större samlad bebyggelse, se Figur 6.32.

Skogsmosaiklandskap med slutna landskapsrum

Karaktärsområdet består av ett mosaikartat, böljande skogslandskap. Utöver de små områdena med jordbruksmark är siktlinjerna korta. Landskapsrummen upplevs som slutna bortsett från längs med väg 27/40 som går i östvästlig riktning och därmed bryter landskapets naturliga sydvästliga till nordostliga riktning.

Mossar och mindre vattendrag

Inom området finns flera myrar med höga naturvärden, varav delar ingår i riksintresse för naturvård. På höjderna i karaktärsområdets östra del är det ofta tunna jordlager av morän. I områdets norra del sluttar landskapet mot Sörås dalgång och från skogstjärnar omgivna av mossetorv och kärrtorv rinner bäckar ner mot dalgången. Här finns sväm- och isälvssediment i dalgångar. Svämsedimentet består av material som avsätts vid översvämningar från vattendrag. Isälvssediment avsattes från de forsar som löpte genom inlandsisen.

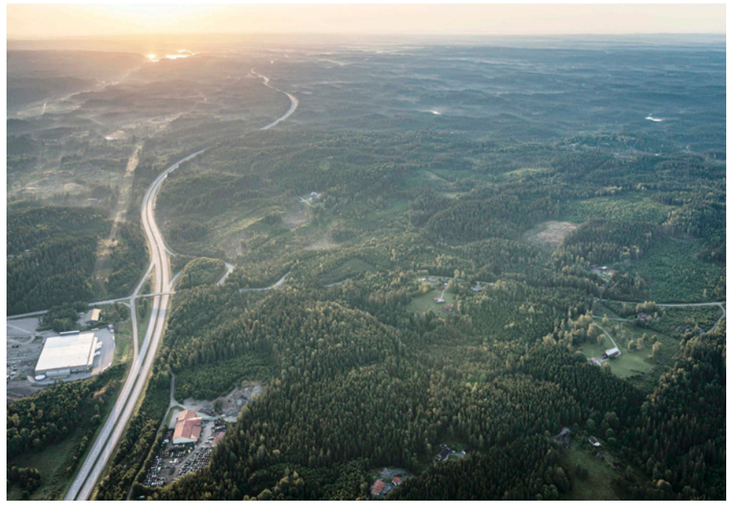

Figur 6.32 Vy österut över skogslandskapet söder om Bollebygd. Till vänster i bild syns Grönkullenmotet och väg 27/40. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

I områden där skogsbruket påverkat landskapet mycket kan det finnas potential att **restaurera tidigare kraftigt utdikade våtmarker** nära ny järnväg.

Det finns potential att dra den nya järnvägen parallellt med väg 27/40 i delar av området. På så sätt **samlas två barriärer och bullerkällor** i landskapet på samma ställe, i ett stråk där det är förhållandevis lite bebyggelse.

Området kan få en ökad tillgänglighet eftersom **nya servicevägar** kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

Inslag av jordbruk i skogslandskapet

Detta område står ut från sin omgivning genom inslag av jordbruksmark i det annars slutna skogslandskapet. Här finns även intressanta kulturmiljöer, främst i Låddekärrsbu och Upptröst. De kantas av odlingslandskap med stenmurar. Gamla hamlade träd, åkerholmar och vägrenar är utmärkande för landskapet där även hävdgynnade arter växer. Jordbruksmarkerna är relativt små. De har ojämna former och breda kantzoner mot skogsmarken. I karaktärsområdet som helhet finns relativt få utpekade fornlämningar.

KÄNSLIGHET

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Inom området finns flera **myrar** med höga naturvärden, varav delar ingår i riksintresse för naturvård. Fysiska ingrepp kan medföra förluster eller fragmentering av livsmiljöer.

Höga naturvärden knutna till rester av **äldre odlingslandskap** är känsliga för bland annat fragmentering, bruten hävd och buller.

Känsliga arter av **skogs och sjöfågel** är känsliga för tillkommande buller som kan påverka deras möjligheter att rasta och häcka

Den småskaliga skogsbygdens gårdsmiljöer är känsliga för åtgärder som bryter mot **kulturmiljöns småskaliga karaktär**. Större åtgärder kan radera hela kulturmiljön.

Bostäder och rekreationsområden på relativt **ostörda platser** är extra känsliga för tillkommande buller.

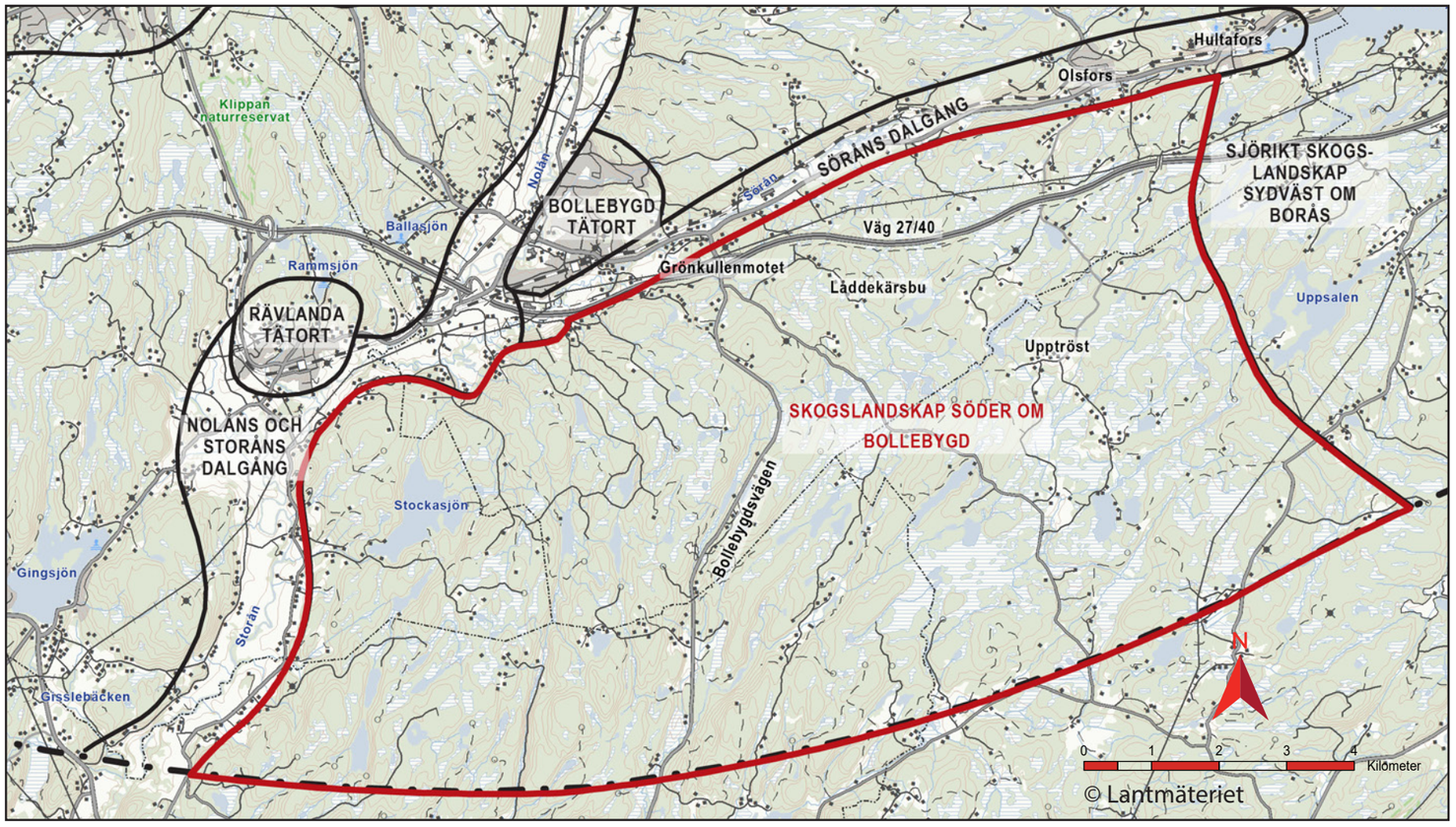

Figur 6.33 Karta över karaktärsområdet Skogslandskap söder om Bollebygd. Karaktärsområdet Skogslandskap söder om Bollebygd visas innanför röd linje.

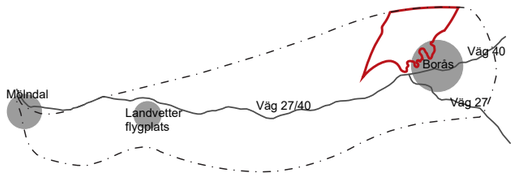

6.17 Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås

Nordväst om Borås finns ett skogsplatålanskap som i väst möter karaktärsområdet Skogs- och mosselandskap kring Gesebol och i öst Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås, se Figur 6.35. I söder gränsar karaktärsområdet till Borås med tätorterna Sandared och Sjömarken. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås stad i närhet till tätbebyggda områden och utgörs av höglänta skogsområden med tätortsnära natur. Inom karaktärsområdet finns även mindre bostadsområden med småhus och ett inslag av jordbrukslandskap med gårdsbebyggelse.

Höjdvariationer

Platåns topografi är brant åt öster. I väster blir karaktären mer flack där urberget övergår till sandig morän. Från omkringliggande karaktärsområden i söder och öster är stigningen i höjdmeter till områdets högsta punkter nästan det dubbla, se Figur 4.3 på sida 16. Även i områdets västra del får landskapet en mer öppen karaktär med siktlinjer över jordbruksmarker. I skogsområden med produktionsskog står träden tätt och här upplevs karaktären främst som sluten.

Öresjö

Karaktärsområdets östra del gränsar till sjön och vattentäkten Öresjö. Detta innebär att delar av karaktärsområdet ingår i vattenskyddsområdet. Kring Öresjö finns bebyggelse av varierande karaktär med nära koppling till naturområden.

I södra delen av Öresjö finns friluftsbadet Almenäs som är en av Borås mest besökta badplatser.

Tätortsnära natur med varierad vegetation

Området finns i nära anslutning till Borås och rymmer såväl viktiga natur- och kulturvärden som rekreativa värden. På höjden sydväst om Öresjö finns naturreservatet Rya åsar som har stora naturvärden och här finns elljusspår, vandringsleder, utsiktsplatser samt grill- och rastplatser. Området är lättillgängligt från de närliggande bostadsområden och här finns platser med långa siktlinjer över landskapet. Vegetationen varierar, lövskog växlas med granskog och med myrmarker. Variationer i markens beskaffenhet likt blockterräng, branter och dalar skapar förutsättningar för olika typer av vegetation och därmed även olika former av upplevelsevärden. Även norr om Backabo finns rekreationsområde och fritidsmålpunkter.

Historiska lämningar

I naturreservatet Rya åsar finns även gravar från järnåldern i form av gravhögar. Det finns också lämningar från 1800-talets jordbruk i form av hagmarker som betas, gamla lövträd och kulturväxter, stenmurar och torpgrunder. Inom karaktärsområdet som helhet finns relativt få utpekade fornlämningar. Ett flertal lämningar i form av fossil åkermark återfinns i karaktärsområdets mer flacka västra delar.

Jordbruksmark med raka former

I områdets västra delar skapar den sandiga moränen goda jordbruksförutsättningar som sträcker sig längs dalen i nordostlig till sydvästlig riktning. Denna dal innehar inget dominerande vattendrag. Vasabäck och Kuleå går delvis parallellt med den flacka dalen. I dalen finns bostadsbebyggelse med stort inslag av landsbygdskaraktär. Lövträd växer längs med jordbruksmarkens ofta smala, rektangulära former. Detta skapar linjära kantzoner mellan jordbruksmarken och skogsdungarna.

Figur 6.34 Vy österut över Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås. Nedåt i bild syns jordbrukslandskapet kring Bäckabo, som ligger strax norr om Sandared. Uppåt i bild anas sprickdalen vid Ördesjö och Borås. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

Området kan få en ökad tillgänglighet eftersom **nya servicevägar** kan komma att byggas i anslutning till anläggningen och därmed kan ett mer utvecklat vägnät skapas.

KÄNSLIGHET

Den **tätortsnära rekreationen** kan begränsas av barriärverkan, buller och visuella inslag som en ny stambana i markplan kan medföra.

Öresjö och dess strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Det småbrutna jordbrukslandskapet bär på en mångfald av artrika livsmiljöer. Värdefulla lövskogar är känsliga för intrång och minskad luft- och markfuktighet.

Buller kan störa levnadsförutsättningar för **skogs- och sjöfågel**.

Bebyggelsen i området, som idag är relativt tyst, är känslig för tillkommnade buller och stomljud.

I anslutning till det småbrutna odlingslandskapet återfinns många **agrara lämningar** så som stengärdsgårdar och fossil åkermark. Lämningarna är känsliga för direkt påverkan och utradering samt åtgärder som leder till att sambanden mellan odlingslandskapet och lämningarna bryts. Lämningarna är också ofta värdefulla livsmiljöer för känsliga arter.

Fornlämningar i höjdlägen är känsliga för åtgärder som ger direkt påverkan.

Norr om Backabo finns rekreationsområde och fritidsmålpunkter som är känsligt för barriäreffekter som kan uppstå mot Sjömarken och Sandared.

Det finns en känslighet för ökat buller och visuell påverkan i **friluftsområden**, som idag är relativt tysta, exempelvis längs **Sjuhäradsleden,** vilken också riskerar att skäras av.

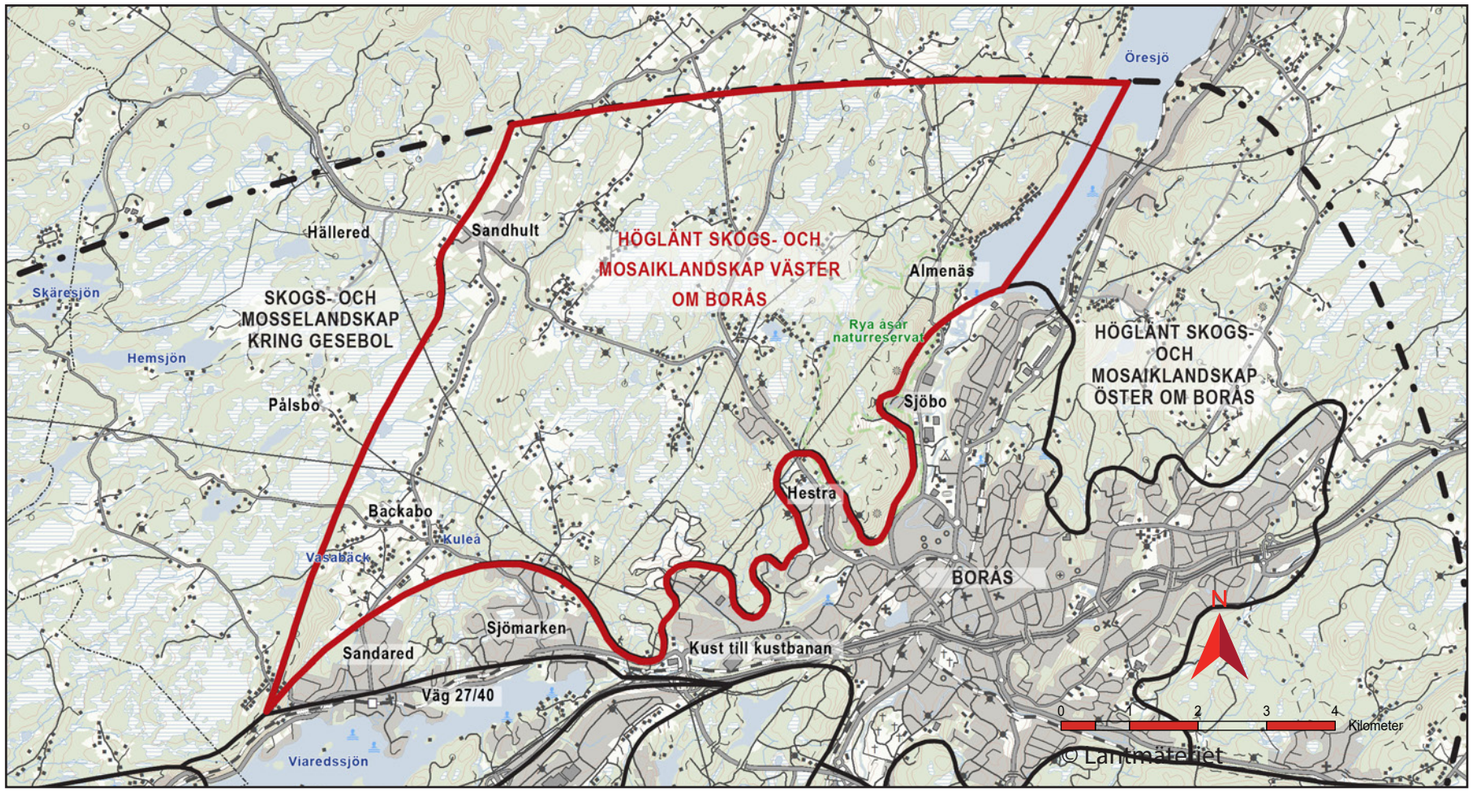

Figur 6.35 Karta över karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås. Karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap väster om Borås visas innanför röd linje.

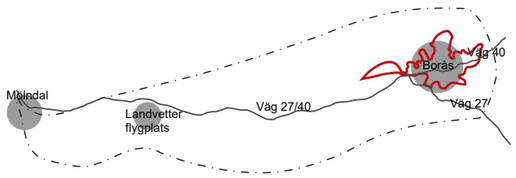

6.18 Borås

Borås är beläget i en dalgång i utredningsområdets östra del. Staden är omgiven av skogsområden på platåer samt vattensystem i nordostlig till sydvästlig riktning, se Figur 6.37. Borås, som grundades 1621, är huvudort i Sjuhäradsbygden och är Västsveriges näst största stad med drygt 112 000 invånare i kommunen. Genom staden rinner Viskan, vars meanderande form bibehållits genom stadskärnan. Stadskärnan domineras av flerbostadshus i kvartersstruktur. Utanför stadskärnan breder stora områden med friliggande bebyggelse ut sig i den kuperade terrängen. Väg 40 passerar staden direkt söder om stadskärnan. Borås är både en in-och utpendlingsort och staden har en högskola med cirka 11 000 studenter. I Borås tätort finns även viktiga besöksmål som djurpark, textilverksamheter samt handelsområdet Knalleland.

Platsnamn som inte redovisas i karaktärområdeskartan finns att hitta på kartorna i den fördjupade analysen för Borås Stad på sida 89. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad.

Gröna kilar med lövskog

Borås är beläget i Viskans dalgång och är omgivet av svårbebyggda åsar och kullar. Inslaget av grönska dominerar och är starkt karaktärsskapande för staden. Höjderna är samtidigt viktiga landmärken och fungerar som en orientering i staden. Det stora inslaget av lövskog skiljer sig från Sjuhäradsbygden i övrigt, där främst barrskog dominerar. Den stora förekomsten av sjöar är också karaktärsskapande för staden som har flera mindre sjöar, centralt belägna och flera större sjöar utanför staden. I de centrala delarna av Borås utgör Viskan tillsammans med ett flertal centrala parker en viktig grönstruktur. Lite utanför stadskärnan finns ett stort antal grönområden som sträcker sig som gröna kilar in mot stadens mitt. Dessa områden fungerar som populära stadsnära rekreationsområden.

Det finns betydande översvämningsrisk runt Viskan. De låglänta områdena i anslutning till Viskan är känsliga för fysiska åtgärder som minskar flödesförutsättningarna vid en översvämningssituation och dalgången består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring. Zonen mellan jord och berg är viktiga för grundvattenbildning i dalgången, med ställvis höga grundvattentryck.

Viktig knutpunkt

Borås är en knutpunkt i regionen och genomkorsas av ett antal stora trafikleder. Väg 40 skär genom staden i östvästlig riktning och väg 41 och 42 delar staden i nordsydlig riktning. Järnvägsspår löper i fyra riktningar ut från centralstationen i stadskärnan. Detta göra att tillgängligheten till andra orter är god. Samtidigt skapar infrastrukturen kraftiga barriärer i staden.

Variation i bebyggelsestruktur

Stadskärnan, som är stadens äldsta del, är förhållandevis liten och är belägen öster om Viskan. Kvartersstrukturen är en småskalig rutnätsplan från 1600-talets senare del. Under mark, i centrala Borås, finns stadslager från stadens äldsta tid.

Bebyggelsen i stadskärnan utgörs av flerbostadshus i två till fem våningar. I stadskärnan finns flera kulturhistoriskt värdefulla byggnader som exempelvis Carolikyrkan, gamla Rådhuset och viss äldre trähusbebyggelse. I Borås finns många kulturhistoriskt värdefulla industrimiljöer. De är viktiga för förståelsen av Borås roll som centrum för den svenska textilindustrin och utgör viktiga delar i stadens historia och identitet. Utanför stadskärnan tar stora områden med friliggande bebyggelse vid, som Villastaden, Bergdalen och Byttorp. Dessa områden utgörs främst av en- och tvåfamiljshus med omgivande, lummiga trädgårdar med bebyggelse från tiden runt 1900-tal fram till 1940-tal. Avvikande från detta mönster är stadsdelen Norrby som finns nordväst om stadskärnan. Norrby består av storskalig bebyggelse från 1950- och 1960-talen. Byggnaderna i området utgörs av höga lamellhus.

Verksamhetsområden och industribebyggelse

Norr och söder om stadskärnan, längs med Viskan finns stora områden med äldre industribebyggelse. Vissa av dessa områden nyttjas alltjämt för småskalig industri och verksamheter, som till exempel Getäng och Göta. Medan andra områden som Knalleland har transformerats för andra typer av verksamheter, som till exempel handelsområden och sportanläggningar. Istället har Viareds verksamhetsområde utmed väg 27/40, vuxit fram som ett renodlat industri- och verksamhetsområde. Viareds verksamhetsområde beskrivs utförligare i kapitel 6.19.

I stadens utkanter

Utanför de centrala delarna av staden finns blandad bebyggelse från olika tidsepoker. Närmast de centrala delarna finns områden med flerbostadshus från 1950-talet som Tullen, Sjöbo och Göta. I stadens ytterområden finns stora områden med modernare villabebyggelse från framför allt 1970-talet och framåt. Längst från stadskärnan finns områden som tidigare utgjort fritidshusbebyggelse utanför staden, men som under årens lopp har blivit om- och utbyggda och med tiden vuxit ihop med Borås.

Figur 6.36 Foto norrut över Borås. Till vänster i bild syns Ramnasjön och mitt i bild syns Borås centralstation. Uppåt i bild syns Öresjö. (Foto: Per Pixel, 2020)

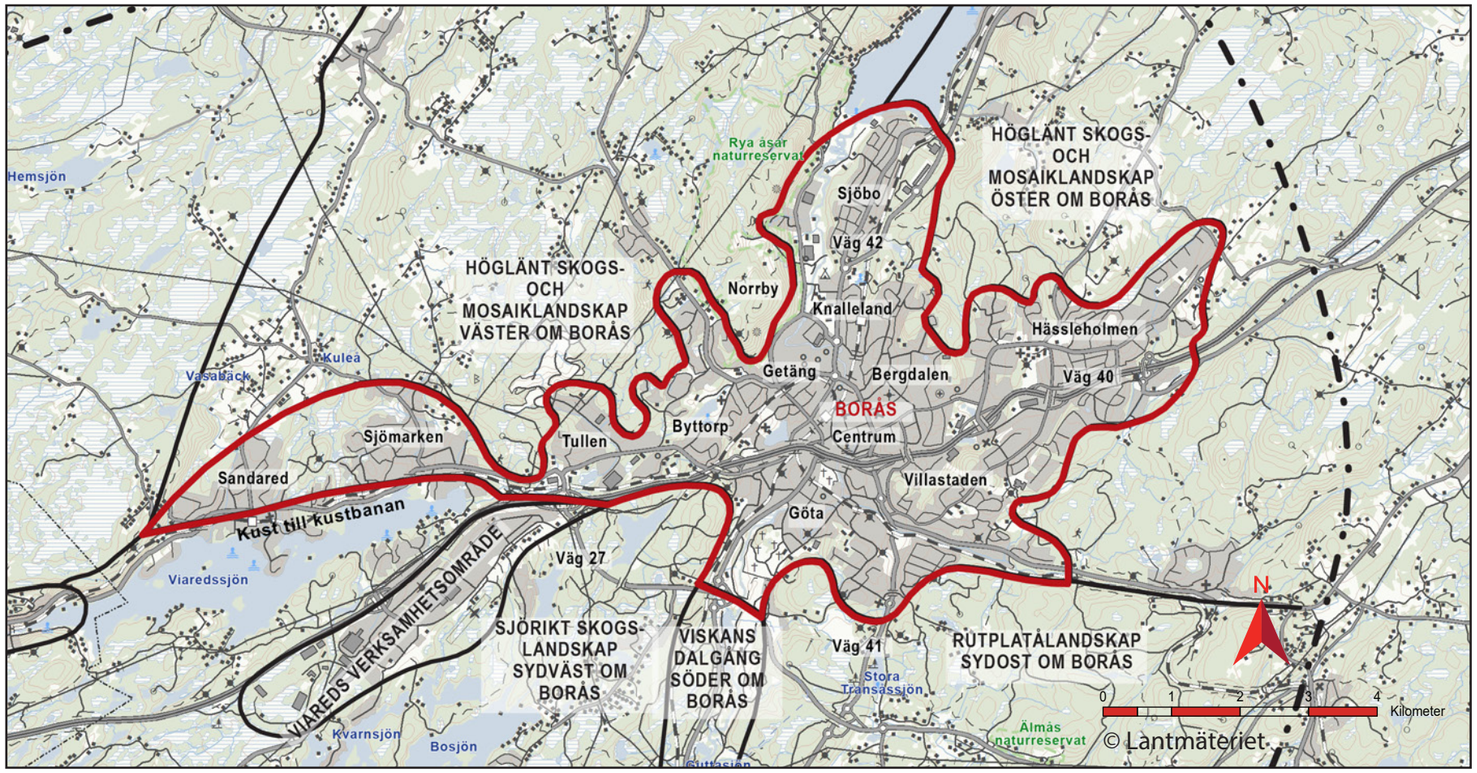

Figur 6.37 Karta över karaktärsområdet Borås. Karaktärsområdet Borås visas innanför röd linje.

POTENTIAL

Tätortsutveckling och näringsliv gynnas av ett stationsläge med hög tillgänglighet.

Ett stationsläge med hög tillgänglighet kan bidra till **regionförstoring**, vilket gynnar Borås näringsliv.

Stationsläget kan fungera som en motor i stadens utvecklingsområden och kan bidra till **uppkomsten av attraktiva livsmiljöer**.

Ett stationsläge med effektiva bytesmöjligheter till befintliga järnvägslinjer kan gynna och **utveckla serviceorterna runt Borås** i linje med stadens översiktsplan.

Översvämningsskydd av bana, station och övriga anläggningar i Viskans dalgång kan vid integration med övrig stadsplanering och dagvattenhantering potentiellt **förbättra översvämningsproblematiken** i området i stort.

Ett nytt stationsläge kan i vissa fall innebära **ökad tillgänglighet till rekreationsområden.**

Centrala stationslägen har goda förutsättningar och en potential att skapa befolkade och **trygga miljöer kring stationen.**

Barriäreffekter av befintlig infrastruktur kan minskas vid anläggandet av nya vägar till stationsläget.

KÄNSLIGHET

Borås är känslig för ytterligare barriärverkan. Redan idag genomkorsas staden av ett stort antal trafikleder och järnvägslinjer som skapar stora barriärer och har en splittrande effekt. En ny stambana i markplan kan förstärka denna tendens, vilket kan leda till att **tätortsutvecklingen begränsas**.

Områden med **äldre sammanhängande bebyggelse** och småskaliga kvarter som exempelvis Centrum och Villastaden är känsliga för skalförändring, intrång i stadsbilden och förändrad karaktär.

De **kulturhistoriskt värdefulla industrimiljöerna** är känsliga för utradering (rivningar). Rivning av värdefull industribebyggelse innebär en förlust av kulturhistoriska sammanhang och brutna historiska samband.

Under mark, i centrala Borås, finns också stadslager från stadens äldsta tid. **De äldre spåren och lämningarna** är känsliga för utradering.

Den tätortsnära rekreationen är känslig för den barriärverkan som en ny stambana i markplan kan medföra. Intrång i form av barriärverkan kan bryta rekreativa samband och en ny stambana kan även förändra ljudbild och utblickar, och därmed påverka besöksvärdena i rekreationsområdena.

Bebyggelsen är känslig för tillkommande störningar av buller, vibrationer och stomljud. I utkanterna av staden, där bebyggelse i många fall finns direkt på berg är bebyggelsen känsliga för tillkommande stomljud.

Områden i närheten av den nya järnvägen kan minska i attraktivitet på grund av ökat buller och barriärverkan.

Stadens centrum med dess funktioner, är känsligt för konkurrens och kan komma att minska i attraktivitet vid en centrumförskjutning som ett nytt stationsläge utanför centrum kan medföra.

Gamla grova ädellövträd, som finns rikligt både i parker, i bostadsområden och i naturområden runt staden är känsliga för påverkan. Träden kan behöva tas ner om de hamnar inom området för den nya järnvägen. De arter som är specifikt knutna till gamla och grova träd är ofta utrotningshotade. Eftersom gamla träd tar hundratals år att ersätta riskerar de arter som är beroende dessa att försvinna för gott. De gamla, grova träden är inte bara viktiga för den biologiska mångfalden utan även för platsernas identitet. Träden är en viktig del i stadens karaktär och bär på höga estetiska värden.

Viskans dalgång består i stora avsnitt av isälvsmaterial med god vattenföring och hög känslighet för grundvattenföroreningar.

Randzonerna på sluttningarna mellan jord och berg är viktiga för grundvattenbildning till friktionsjord i dalgången, med ställvis höga grundvattentryck och därför känsliga för direkt påverkan på/från grundläggning och omfattande schaktarbeten.

Det finns betydande känslighet för översvämning runt **Viskan**. De låglänta områdena i anslutning till Viskan är känsliga för fysiska åtgärder som minskar flödesförutsättningarna vid en översvämningssituation, vilket kan leda till en ökad översvämningsproblematik.

Vid anläggning av en station under mark finns känslighet för påverkan av omgivningen i form av sättningar på grund av **ändrade grundvattennivåer** under byggtiden.

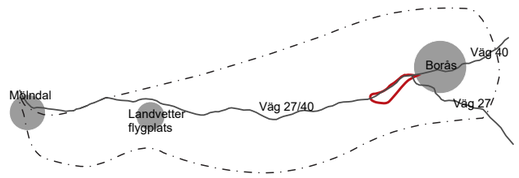

6.19 Viareds verksamhetsområde

Sydväst om Borås finns karaktärsområdet Viareds verksamhetsområde som sträcker sig i nordostlig till sydvästlig riktning, se Figur 6.39. Detta är entrén till Borås för de som reser längs väg 27/40 från väster. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad. Här finns bland annat en stor företagspark, handelsanläggningar och Borås flygplats. Verksamhetsområdet är mycket viktigt för ortens sysselsättning, men även för besökare. Området är lättillgängligt med god koppling till väg 27/40. I Viared viker väg 27 av från väg 40 mot sydost.

Storskaliga verksamhetsbyggnader

Viareds hårt exploaterade karaktär kontrasterar mot omgivande skogslandskap. Karaktärsområdet är starkt påverkat av de verksamheter som finns inom området. Bebyggelsen utgörs av verksamhetsbyggnader i stor skala och ett vägsystem med räta vinklar. Områdets ursprungliga topografi i form av moränrygg har till stor del utjämnats i samband med exploateringen i de västra delarna av området. Infrastrukturen avgränsar området i både norr och öster.

POTENTIAL

Den nya järnvägsanläggningens stora **skala kan potentiellt integreras** i det storskaliga verksamhetsområdet.

Den regionala utveckling som de nya stambanorna medför kan **öka attraktiviteten för verksamhetsetableringar.**

Ett **stationsläge i Borås kan gynna Viared** om andra goda sammankopplande förbindelser finns.

Siktlinjer och spåren av den tidiga kulturmiljön

Längs väg 27/40 finns längre siktlinjer genom landskapet. I områdets nordostliga delar finns ett antal ekar samt stengärdesgårdar bevarade. En av de få bevarade kulturmiljöerna som berättar om områdets agrarhistoria är Ryssnässtugan i utkanten av industriområdet tillsammans med ytor av fossil åkermark. I karaktärsområdets sydvästra del finns en liten del kvar av bebyggelsen från byn Viared som påvisar områdets tidigare historia. En rest av den äldre landsvägssträckningen löper längs de bevarade gårdarna och rester av jordbruksmarken breder ut sig mot söder. Ett flertal fornlämningar i form av fossila åkermarker finns inom området.

Fågelliv

Det öppna området intill Borås flygplats är en viktig plats för fågellivet då det används för födosökning, häckning och som rastplats vid förflyttningar.

KÄNSLIGHET

Känslighet för barriärverkan mellan den nya stambanan och den riktning som verksamhetsområdet utvecklas. **Bebyggelseutvecklingen kan komma att hämmas.**

Fåglarna i området är känsliga för intrång eller buller som påverkar deras möjligheter att rasta och häcka.

De bevarade resterna av Viareds by är känslig för utradering och åtgärder som helt bryter de få samband mellan gårdsbebyggelse och jordbruksmark, samt agrarhistoriska lämningar som fortfarande finns kvar.

Figur 6.38 Foto västerut över Viareds verksamhetsområde. Nedåt i bild syns Viaredsmotet. (Foto: Per Pixel, 2020)

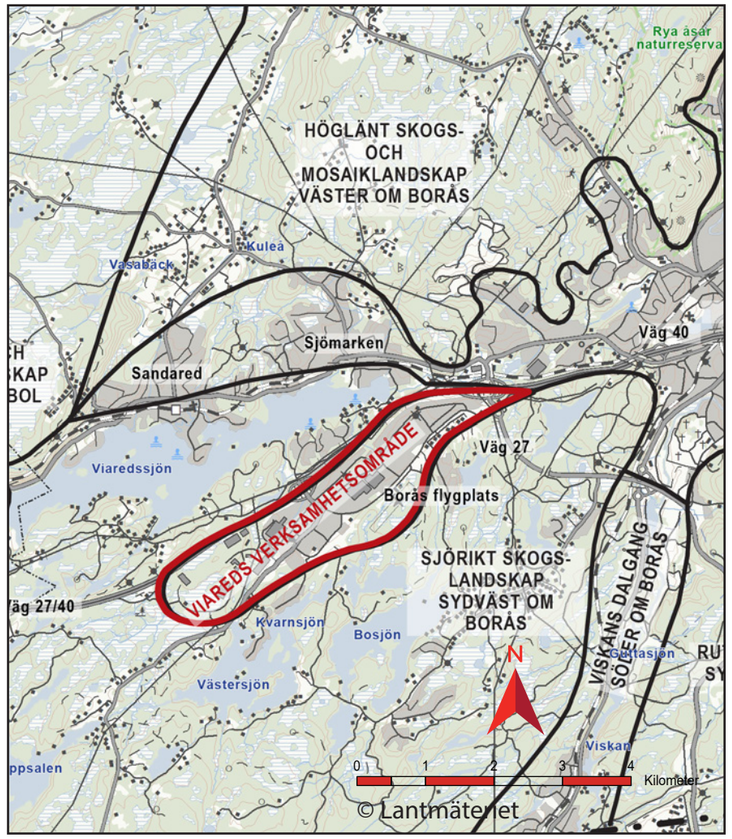

Figur 6.39 Karta över karaktärsområdet Viareds verksamhetsområde. Karaktärsområdet Viareds verksamhetsområde visas innanför röd linje.

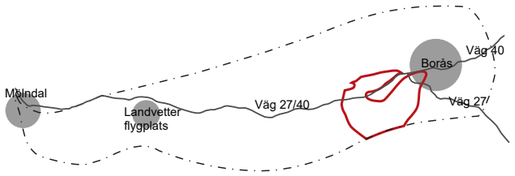

6.20 Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås

Karaktärsområdet är beläget sydväst om Borås och är ett skogsbevuxet landskap med många mossar, sjöar och vattendrag, se Figur 6.41. Inom området finns spridd bostadsbebyggelse och mindre småhusområden, ofta lokaliserade i dalgångar i anslutning till vattendrag. Sjöarna är viktiga ur rekreativa, ekologiska samt kulturhistoriska aspekter. Karaktärsområdet ligger främst inom kommunen Borås Stad och en mindre del ligger inom Bollebygds kommun. Områdets nordöstra del har stora friluftsvärden och finns i nära anslutning till Borås. Vägnätet samt sjöarnas form löper främst i nordostlig till sydvästlig riktning.

Sprickdalar i olika riktningar

I karaktärsområdets östra del har sprickdalarna den för området vanliga nordsydliga riktningen. Denna riktning ändras i områdets södra del, där de mindre sprickdalarna går från öster till väster, för att sedan vridas åt nordväst. Detta ger spricksystemet en rundad form som tydligt syns på jordartskartor och ortofoto. I landskapet upplevs detta främst i form av ändrad riktning av siktlinjer längs landskapets topografi.

Sjöar, våtmarker och produktionsskog

De ekologiska sambanden av skog och vattendrag som kopplar samman sjöar är viktiga stråk för landlevande däggdjur. Även vattendragen utgör viktiga livsmiljöer. Många sjöar har en god vattenkvalitet med rik förekomst av fisk och fågel. Nedströms Bosjön finns ett talrikt bestånd av flodpärlmussla. Karaktärsområdet utmärker sig genom ett skogsmosaiklandskap som växlar mellan större skogsområden, mossar, sjöar och mindre åkermarker, se Figur 6.40. Jordarterna utgörs främst av urberg med ett tunt täcke av morän. Landskapet är beläget lägre i höjd jämfört med angränsande karaktärsområden i norr och varierar i topografi. Berggrundens topografi och den stora tillgången till vatten har resulterat i ett stort antal våtmarker och sjöar. Vegetationen består till stor del av barrproduktionsskog samt mossetorv och kärrtorvsvegetation.

Figur 6.40 Vy söderut över Västersjön. (Foto: Per Pixel, 2020)

POTENTIAL

Den regionala utveckling som de nya stambanorna medför kan öka **attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar**.

De öppna sjölandskapen ger goda förutsättningar för resenärer på den nya stambanan att uppleva längre utblickar över landskapet.

Det finns potential att dra den nya järnvägen parallellt med väg 27/40 i delar av området. På så sätt **samlas två barriärer och bullerkällor i landskapet på samma ställe** i ett stråk där det är förhållandevis lite bebyggelse.

Bebyggelse kring sjöar

Den största sjön inom området, Viaredssjön, är belägen längst norrut i området. Längs med Viaredssjöns norra strand vid Sandared och på den sydöstra stranden finns småhusområden men även närliggande områden med verksamhetslokaler och radhus. Även kring de mindre sjöarna i karaktärsområdet finns friliggande bebyggelse runt sjöarna. Större småhusområden finns vid Bosnäs och Funningen. Vid de mindre sjöarna inom området omgivna av skog och mossar upplevs landskapets höjdvariationer och området är periodvis kuperat. Det är även i dessa miljöer många historiska lämningar återfinns.

Spår av skogsbetesmarker och vattenkraft

Kulturhistoriska värden inom karaktärsområdet utgörs främst av betes- och jordbruksmark, äldre gårdsmiljöer med stenmurar samt fossil åkermark. Ek- och hassellundar är spår från tidigare skogsbetesmarker. I områdets södra del finns Storsjön som ingår i ett naturreservat. Sjön skapades år 1909 genom fördämning för att utvinna vattenkraft.

KÄNSLIGHET

Bebyggelsen som ofta är belägen kring sjöarna är känsliga för tillkommande buller eftersom buller har stor spridning över vatten. De områden som idag är relativt ostörda platser är särskilt känsliga för tillkommande störningar av buller.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

I vattendragen nedströms Bosjön finns ett talrikt bestånd av flodpärlmussla som är känsligt för ingrepp och försämrad vattenkvalitet.

Artrika lövskogar nära sjöar och äldre odlingslandskap är känsliga för intrång.

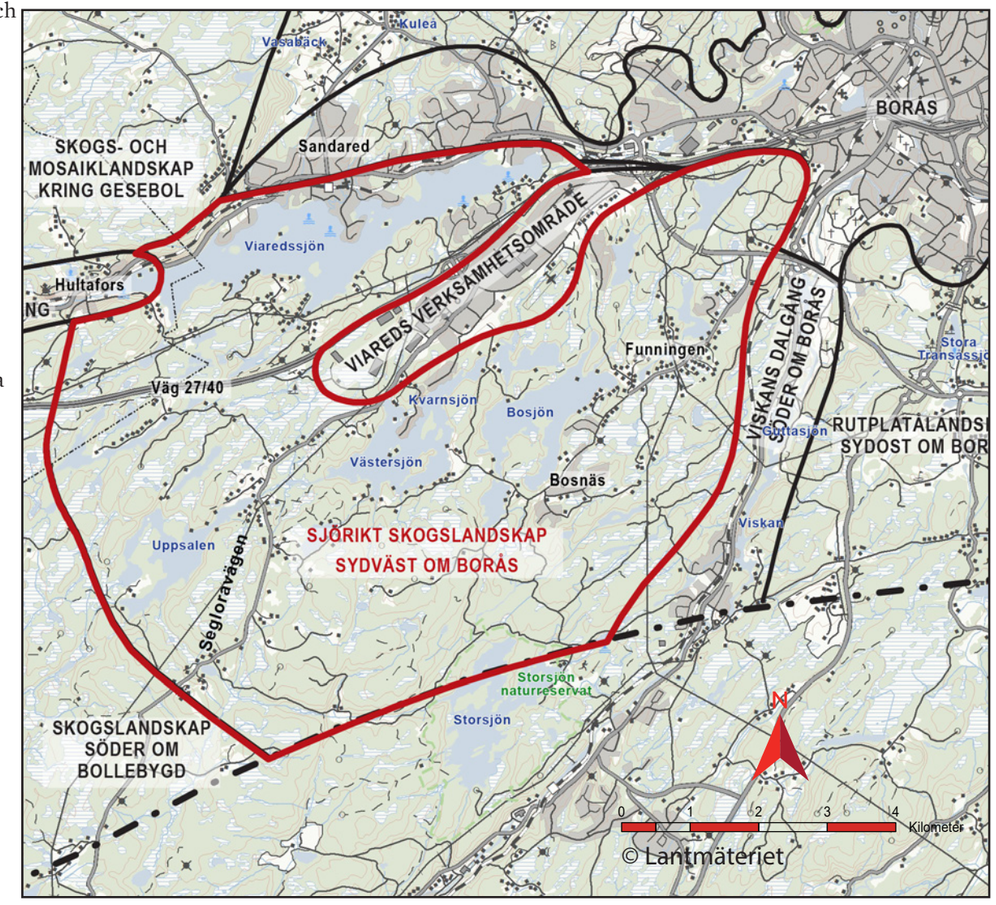

Figur 6.41 Karta över karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås. Karaktärsområdet Sjörikt skogslandskap sydväst om Borås visas innanför röd linje.

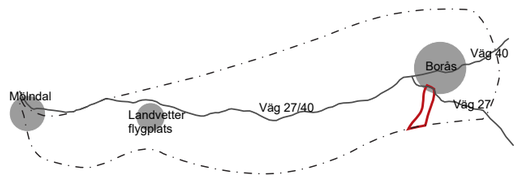

6.21 Viskans dalgång söder om Borås

Söder om Borås sträcker sig vattendraget Viskan vars dalgång utgör ett karaktärsområde, se Figur 6.43. Viskadalen sträcker sig långt utanför utredningsområdet då Viskan mynnar norr om Varberg. I karaktärsområdet, som ligger inom kommunen Borås Stad, finns skog, jordbrukslandskap, viss tätortsbebyggelse samt verksamheter som avloppsreningsverk.

Dalgång med rekreationsvärden

Naturområden med långa siktlinjer och stråk för rekreation är utmärkande för karaktärsområdet. Kanotpaddling, fiske och ridning är några av de förekommande aktiviteterna inom området. Karaktärsområdets tydliga nordostliga till sydvästliga riktning förstärks av Varbergsvägen och Viskadalsbanan som sträcker sig längs med dalen. Varbergsvägen, Viskadalsbanan och ån Viskan utgör tillsammans en barriär i området.

Isälvssediment

Marken inom karaktärsområdet utgörs främst av isälvssediment med god vattenföring i dalgången med urberg och sandig morän på omkringliggande höjder. Isälvssedimentet avsattes i Viskans dalgång när vattnet som forsade i inlandsisens älvar närmade sig iskanten och vattnets hastighet avtog.

Hedmarker och lövträd

Dalgångens östra sida är ett flackt landskap. Inom området finns ett av kommunens få bevarade agrara hedlandskap vid Osdal och Bråt. Hedmarkerna brukas som militärt övningsfält. Som spår av den militära verksamheten finns ett flertal vägar med räta vinklar i hedmiljön. Den sandiga jorden skapar goda livsmiljöer för ljung och rödven. Tillsammans med den kontinuerliga störande aktiviteterna från övningsfältets bränder, röjning och markstörningar har förutsättningar skapats för en artrikedom av gaddsteklar av närmast unikt slag för Sverige. Hedängarna kantas av fuktängar, skog och buskar som tillsammans utgör en viktig biotop för fågellivet.

Viskans västra åsida har en brant slänt med blockterräng. Här växer granskog och på vissa partier även lövskog. Längs vattendraget växer främst lövträd av arter som gynnas av den fuktiga marken. I karaktärsområdets södra del smalnar dalgången av och bildar en trång sprickdal.

Textilindustrier och kulturmiljöer

Viskan har historiskt varit en viktig transportled och en viktig del i utvecklingen av de bruks- och industrimiljöer som växte fram i området under 1800- och 1900-talet. I sjöarna som Viskan passerar samt längs vattendragen har ett saneringsarbete utförts för att rena ån från förorenade sediment. Föroreningarna kommer dels från Borås och dels från den tidigare textilindustrin som under cirka 100 år släppte ut föroreningar i vattendraget.

Rydboholms textilindustrimiljö, med fabriksbyggnader, bostäder och kyrka med mera, utgör en helhetsmiljö som är av riksintresse för kulturmiljövården och ingår i Borås kulturmiljöprogram.

I områdets centrala delar finns en skans och ytterligare försvarshistoriska lämningar från 1700-talet.

POTENTIAL

Den **regionala utvecklingen** som de nya stambanorna medför kan öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar.

En ny bro över dalgången kan förstärka landskapets dramatiska former samt skapa ett nytt **landmärke**. Ett landmärke kan bidra till förbättrad orienterbarheten samt stärka den allmänna uppfattningen av Borås som knutpunkt för kollektivt resande.

KÄNSLIGHET

Området har stora **natur- och rekreationsvärden** som är känsliga för fysiskt intrång, bariiärverkan och tillkommande buller. **De artrtrika sandmarkerna** är beroende av solexponering och hävd eller viss markstörning för att bibehålla sin kvalitet.

Dalgången består i stora delar av isälvsmaterial med god vattenföring och hög känslighet för **grundvattenföroreningar**.

Den kulturhistoriskt värdefulla industrimiljön i **Rydboholm** vid Viskan är känslig för åtgärder som bryter visuella och funktionella samband eller leder till utradering av kulturmiljön.

De försvarshistoriska lämningarna i området är känsliga för åtgärder som leder till utradering.

Figur 6.42 Vy sydöst över väg 27 och Viskan. Mitt i bild syns Bråt och till höger bild syns Djupasjön som rinner ut i Viskan söderut, uppe till höger i bild. (Foto: Per Pixel, 2020)

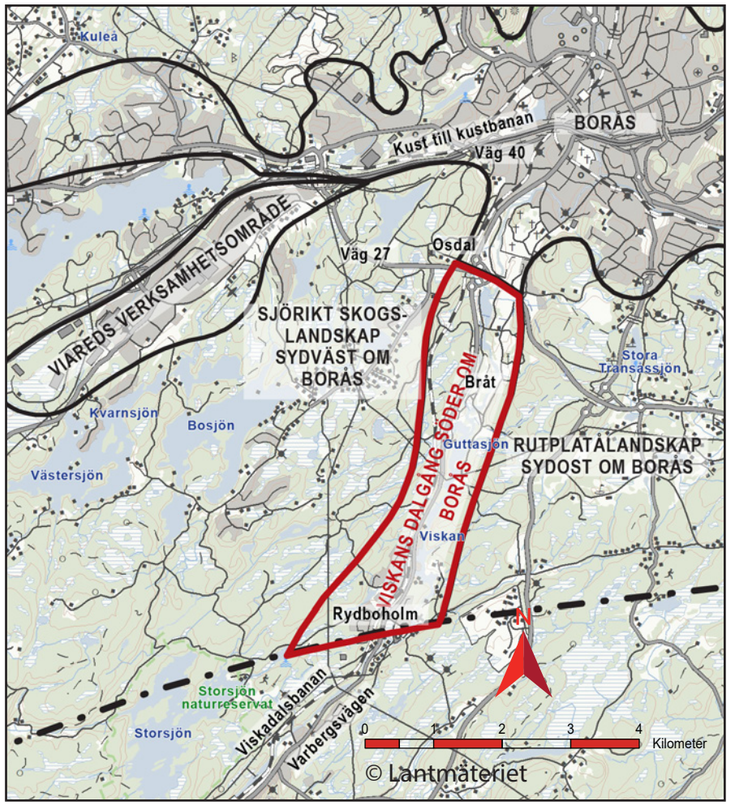

Figur 6.43 Karta över karaktärsområdet Viskans dalgång söder om Borås. Karaktärsområdet Viskans dalgång söder om Borås visas innanför röd linje.

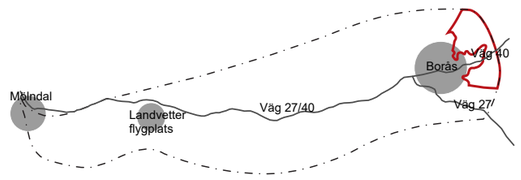

6.22 Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås

Karaktärsområdet är beläget öster om Borås och utgörs av ett mosaiklandskap av skogsområden och odlingslandskap, se Figur 6.45. Inom området finns bostadsbebyggelse, lantbruk samt småindustrier, ofta lokaliserade i dalgångar vid jordbruksmark. De skogsområden som gränsar till Borås används i rekreativa syften. Området är högt beläget och har en böljande karaktär. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad. Större vägar leder in till Borås och genom skogs- och jordbruksmarken sträcker sig ett mindre vägnät. Stora delar av området ingår i vattenskyddsområde för Borås huvudvattentäkt Öresjö.

Böljande mosaiklandskap

Det böljande landskapet karaktäriseras av mjuka former och topografiska former i en större skala än i omgivande karaktärsområden. Detta resulterar i områden med större, sammanhängande skogsområden samt större jordbruksareal. Sprickdalarna sträcker sig främst i nordost till sydvästlig riktning. Karaktärsområdets mosaiklandskap skapar en variationsrik upplevelse av landskapet. Öppna, höglänta områden med jordbruksmark varieras med tätbevuxna skogsområden.

Öresjö och Frufällan

En större sjö, Öresjö, finns inom områdets norra del. Längs Öresjös östra strand finns bostadsområdet Frufällan. I Frufällan finns ett flertal stora sommarvillor, uppförda kring sekelskiftet 1900 av förmögna handlare och företagsledare från Borås. Runt sjön finns också flera badplatser. Öster om sjön går Älvsborgsbanan och väg 42, vilket skapar en kraftig barriär mellan sjön och omkringliggande områden. Även väg 40 skapar barriäreffekter genom landskapet i karaktärsområdets mellersta del.

Gånghester

I den södra delen av karaktärområdet finns Gånghester, som är en mindre tätort. I Gånghester finns skola, närservice och ett mindre verksamhetsområde.

Barrskog och äldre ädellövskogar

Karaktärsområdets östra del är högt beläget. Sandig morän dominerar i landskapet med inslag av urberg på höjderna och isälvssediment i dalgångarna. På höjderna finns skogsområden med stor andel produktionsskog. Skogarnas sammanhängande struktur skapar skyddade miljöer som är viktiga för störningskänsliga arter samt viltstråk.

I gränsen mellan skog och åker finns ofta blockiga skogsbranter. Lövskog med inslag av ädellövträd finns inom området. Dessa lövskogar, som främst utgörs av ek och bok, har höga naturvärden och är ofta belägna runt jordbruksmarker i kantzonen mellan åker och skog. Jordbruksmarkerna inom karaktärsområdet har ofta oregelbundna former med inslag av åkerholmar vilket skapar både ekologiska och upplevelsemässiga kvaliteter. Åkerholmarna utgör rester från de stora ädellövskogsområden som dominerade landskapet under brons- och järnåldern. Det finns flera exempel på byar med tydliga karaktärer från gamla odlingsbygder, exempelvis inom området öster om Gånghester.

Höjdryggar och medeltidskyrka

I områdets lägre belägna delar finns mer finkornig morän. Denna mark är mer näringsrik och brukas som jordbruksmark. Större områden med mossetorv, där vegetationen får sitt vatten via nederbörd, omges av mindre områden av kärrtorv med tillflöde av vatten. Inom karaktärsområdets östra del finns några särskilt utmärkande lämningar från isen i form av cirka 100 meter breda höjdryggar med relativt djupa jordlager av morän. Höjdryggarna har skapats under isen och ligger parallellt med dess rörelseriktning.

Inom karaktärsområdet finns ett flertal fornlämningar, däribland en hällkista, gravfält och större områden med fossil åkermark. I Brämhult finns även en av Sveriges tolv bevarade medeltida träkyrkor. Brämhults by har sedan tidig medeltid och in på 1900-talet utgjort sockencentrum. Fornlämningsbeståndet runt kyrkan utgörs bland annat av flera järnframställningsplatser. Även ett antal lösfynd i form av stenyxor och flintskäror har påträffats.

POTENTIAL

Den lokala och regionala utveckling som en station i Borås medför kan **öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar.**

KÄNSLIGHET

Den tätortsnära rekreationen är känslig för fysiskt intrång, barriärverkan, buller och visuella inslag som en ny stambana kan medföra i markplan.

Den kulturhistoriska villabebyggelsen längs Öresjöns östra strand är känslig för åtgärder som kan leda till utradering.

Öresjö och dess strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Stora delar av området ingår i vattenskyddsområde för **Borås huvudvattentäkt Öresjö.** Vattentäkter är nödvändiga för dricksvattenförsörjning och är känsliga för påverkan som kan leda till att vattnet förorenas.

I anslutning till odlingslandskapet löper stråk av **artrika lövskogsmiljöer samt ängs- och hagmarker och agrara lämningar** i form av stenmurar och röjningsrösen som vittnar om ett ålderdomligt brukande. Området är känsligt för fysiskt intrång och brutna kulturhistoriska samband.

Tätortsnära rekreationsområden utgör målpunkter för såväl friluftsliv som för fritidskativiteter och är därmed känsliga för barriäreffekter och försämrad tillgänglighet.

Området kring Brämhults medeltida kyrka präglas av ett äldre kulturlandskap och innehåller så väl fornlämningar som äldre agrar bebyggelse. Området är känsligt för åtgärder som bryter kulturhistoriska och visuella samband, samt åtgärder som leder till utradering.

Figur 6.44 Vy norrut över Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås. Uppe till vänster i bild syns Öresjö. (Foto: Per Pixel, 2020)

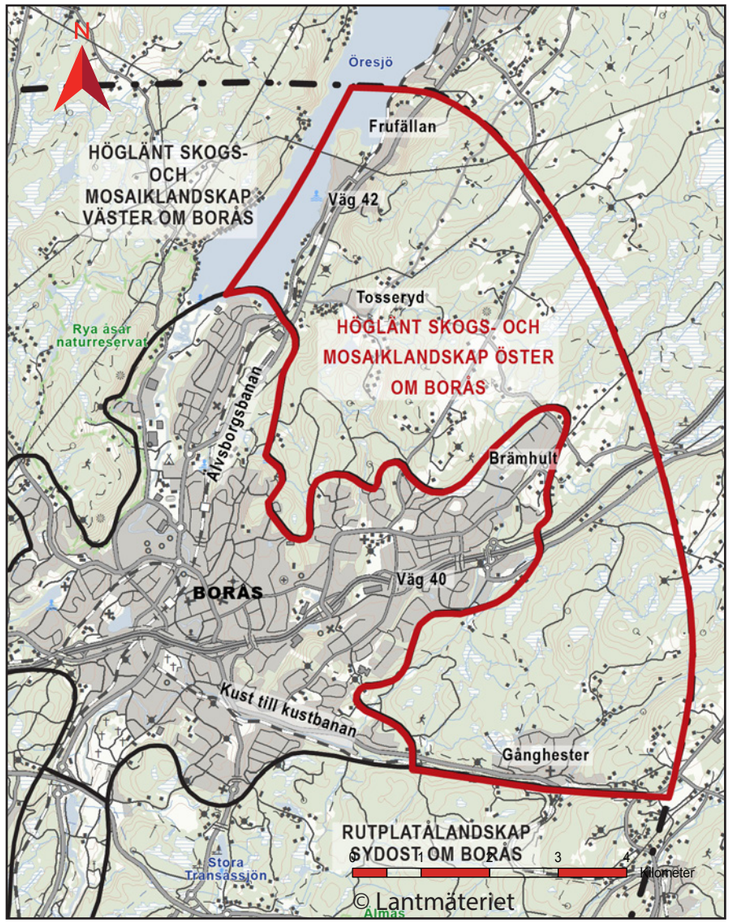

Figur 6.45 Karta över karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås. Karaktärsområdet Höglänt skogs- och mosaiklandskap öster om Borås visas innanför röd linje.

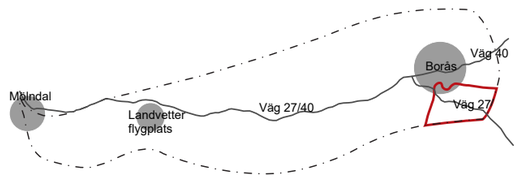

6.23 Rutplatålandskap sydost om Borås

Karaktärsområdet är beläget sydost om Borås och utgörs främst av ett skogsbevuxet landskap med produktionsskog, se Figur 6.47. Inom området finns bostadsbebyggelse av landsbygdskaraktär, ofta lokaliserad i dalgångar vid sjöar och vattendrag. Det finns även platser som nyttjas i rekreationssyfte, till exempel naturreservat, ridvägar, terrängbana, badsjö, golfbana och idrottsanläggning, vilka lockar många besökare såväl lokalt som regionalt. Vägarna går främst längs de räta sprickdalarna. Mindre vägar av mer slingrigare karaktär leder upp på höjderna. Karaktärsområdet ligger inom kommunen Borås Stad.

Sprickdalar i rutnätsmönster

Ett rutplatålandskap karaktäriseras av tydliga sprickdalar i berggrunden. Inom karaktärsområdet genomskärs berggrunden i östvästlig riktning som i kombination med det större spricksystemet skapar ett rutnätsmönster i landskapet. Detta mönster av spricksystem kan vara svårt att utläsa i marknivå men det skapar de förutsättningar som ligger till grund för människans nyttjande av landskapet i form av bebyggelsestruktur och vägar. Inom karaktärsområdet dominerar större vägsystem i sprickdalarna, vilket är är karaktäristiskt för området.

Höjdvariationer och rena vattendrag

Topografin är lägst i områdets västra del och stiger åt öst. Platåerna utgörs främst av urberg och sandig morän vilket medför en tunn och näringsfattig jordmån. Detta återspeglas i vegetationen som främst består av barrskog. Det finns inslag av näringsfattig mossetorv där vegetationen endast får sitt vatten via nederbörd.

Vattendragen följer sprickdalarna. Den omgivande skogsmarken i kombination med inslag av kärrtorv där växterna får sitt vatten från grundvatten skapar god vattenkvalitet. Ett exempel på detta är Lindåsabäcken som rinner både i skogs- och odlingsmark och innehar ett livskraftigt bestånd av den fridlysta flodpärlmusslan som endast lever i strömmande, näringsfattiga vatten. Naturreservatet är även viktigt för rekreation.

Äldre gårdsmiljöer och skötselgynnade arter

I sprickdalarna med nordostlig till sydvästlig riktning finns inslag av isälvssediment som avsatts i smältvatten från inlandsisen. Jorden har ett innehåll av finmaterial och grundvatten som är tillgängligt för växterna. Detta har gett goda förutsättningar för odling och lantbruk.

Lövskog och blandskog är ett vanligt inslag och innefattar en rik flora och ett rikt djurliv. Det finns flera exempel på gamla odlingslandskap. Ett är naturreservatet Älmås. Där återfinns skötselgynnade arter men på grund av igenväxning minskar dess areal. Här finns fossil åkermark samt stenmurar och husgrunder daterade till 1800-tal. Även äldre gårdsmiljöer i odlingslandskap samt fornlämningar återfinns i områdets östra del. Ett flertal kolningslämningar återfinns även här i ett kluster runt Stuvered, öster om Älmås.

Kråkered och Målsryd

I Kråkered söder om Borås finns gles bostadsbebyggelse och en golfbana. I östra delen av karaktärsområdet finns orten Målsryd där det tidigare fanns textilverksamheter.

Rekreation och fritidsområden

I nordvästra delen av området finns en indrottsanläggning. Vid Kråkered finns golfbana och rekreationsområde med exempelvis skidspår och elljusspår. Vid den södra delen av Stora Transåssjön finns en badplats.

POTENTIAL

Den regionala utveckling som en ny station i Borås medför kan **öka attraktiviteten för boende och verksamhetsetableringar** i området.

KÄNSLIGHET

I **Lindåsabäcken** förekommer ett livskraftigt bestånd av den hotade och skyddade flodpärlmusslan och andra vattenlevande arter som är känslig för försämrad vattenkvalitet.

I anslutning till odlingslandskapet nära flera äldre bymiljöer finns **artrika hagmarker och lövskogar** som är känsliga för intrång.

I området finns **rekreationsområden** som är känsliga för barriärverkan, visuell påverkan och ökat buller som bidrar med tillkommande ljud som inte härstammar i naturen.

Sjöar och strandlinjer är känsliga för fysiskt intrång och tillkommande buller som kan störa de ekologiska sambanden, begränsa rörelsemöjligheterna kring sjön samt påverka rekreativa aktiviteter som bad och fiske vid sjön.

Figur 6.46 Vy över söderut över Rutplatålandskap. Nedåt i bild syns väg 27 och Skrämbosjön. (Foto: Per Pixel, 2020)

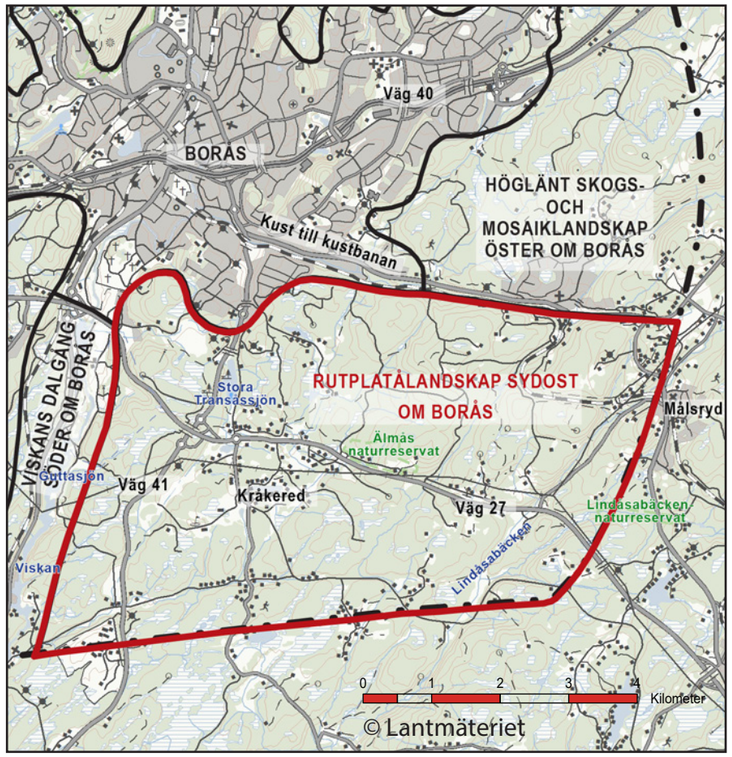

Figur 6.47 Karta över karaktärsområdet Rutplatålandskap sydost om Borås. Karaktärsområdet Rutplatålandskap sydost om Borås visas innanför röd linje.